

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

sis intrinsicum, & non sola denominatio extrinseca. Unde D. Thomas hic qu. 18. art. 4. ad 2. ait quod *debita proportio ad finem, & relatio in ipsum, inhaeret actioni.*

9. Confirmatur: Bonitas moralis in habitibus virtutum est quid reale, & ipsis intrinsicum; illi enim realiter & specie distinguuntur penes diversas bonitates morales, quibus afficiuntur, quamvis interdum respiciant idem objectum in esse physico: Ergo etiam in actibus virtutum bonitas moralis erit aliquid reale ipsis, intrinsicum. Consequentia probatur: tum quia qualis est habitus intrinsicè, talem facit intrinsicè actum: tum etiam quia aliàs actus virtutis non posset habere rationem causæ efficientis, aut dispositivæ, respectu virtutis moralis ut sic; utraque enim causalitas supponit in actibus aliquid reale intrinsicum, proportionatum ad hoc ut possint causare bonitatem moralem virtutis: unde ulterius sequeretur non dari virtutes morales acquisite, quia non daretur actus per quos possent acquiri; nam per actus in esse physico non possunt comparari, neque etiam per actus in esse moris, si bonitas moralis non sit quid reale ipsis intrinsicum: Ergo &c.

10. Dico tertio, Bonitatem moralem formaliter consistere in respectu transcendentali ad objectum, ut consonum regulis morum.

Hæc conclusio sequitur ex principiis disputatione præcedenti statutis: cum enim bonitas sit species moralitatis, debet ex parte generis importare id ipsum, quod importat moralitas, ac proinde modum illum habitudinis, in quo moralitatis essentiam collocavimus. Ex parte verò differentie, nihil aliud potest addere, nisi quod talis habitudo sit ad objectum ut consonum regulis morum: tum quia per hoc distinguitur à malitia, quæ respicit objectum dissonum: tum etiam quia bonitas cujuscumque rei est conformitas cum sua regula, ac proinde bonitas actus humani debet esse conformitas cum regula talis actus, quæ est recta ratio.

11. Confirmatur: Bonitas moralis, cum pertineat ad genus mensurabile & regulabile per regulas morum, & mensurabile ut tale dicat ordinem ad mensuram, non potest consistere in modo aliquo absoluto, actu humano superaddito, sed solum in aliquo respectu ad ipsius mensuram: Sed talis respectus non est rationis, ut supra ostendimus, neque prædicamentalis, cum non tendat ad terminum sub ratione puri termini, sed illum per modum specificativi & causæ formalis extrinsecæ respiciat, & interdum tendat in objectum non existens, sicut cum quis appetit bonum possibile: Ergo solum potest esse respectus transcendentalis ad objectum, ut consonum regulis morum.

§. II.

Solvuntur objectiones.

12. **O**BJICIES primò contra primam conclusionem: D. Thomas hic art. 1. ubi expressè explicat essentiam bonitatis moralis, non meminit habitudinis quam nos ponimus, sed collocat illam in plenitudine essendi, ut scilicet actioni humanæ nihil deficiat ex his quæ suo esse congruunt, cujusmodi sunt debitus finis, debita quantitas, debitus locus &c. Ergo non in tali habitudine, sed in horum collectione, prædicta bonitas consistit.

A Confirmatur: Idem S. Doctor ibidem parificat bonitatem moralem cum naturali: Sed ad bonitatem & perfectionem in rebus naturalibus non est necesse aliud ponere, quam collectionem omnium eorum quæ ad rei integritatem & plenitudinem requiruntur, & debent concurrere, ut constare potest inductione in quacunque re naturali, ut homine, equo, lapide &c. quæ tunc habent bonitatem & perfectionem, cum nihil illis deest ex his quæ ad eorum integritatem & plenitudinem necessaria sunt: Ergo similiter bonitas moralis actuum humanorum consistit in collectione omnium quæ ad eos requiruntur, sine alio ordine vel habitudine superaddita.

B Ad objectionem respondeo, quod quando S. Thomas dicit bonitatem moralem actuum humanorum consistere in plenitudine essendi, quam constituit in collectione objecti & circumstantiarum debitarum, non loquitur in sensu formali, sed causali; & solum intendit quod habitudo ad objectum consonum rationi, in qua bonitas moralis formaliter consistit, necessario præsupponit in actu morali debitum objectum, finem, & circumstantias, eaque omnia exigit ad hoc ut in actu resultet. Unde articulo sequenti in resp. ad 3. concludit quod *ipsa proportio actionis ad effectum est ratio bonitatis ipsius.* Et art. 4. ad 2. ait: *Quamvis finis sit causa extrinseca, tamen debita proportio ad finem, & relatio in ipsum, inhaeret actioni.*

C Non ergo constituit formaliter bonitatem moralem in plenitudine essendi, seu collectione objecti, finis, & circumstantiarum debitarum, sed in proportionem & habitudinem ad objectum debitis circumstantiis vestitum; & solum vult talem plenitudinem seu collectionem ad bonitatem moralem necessariò præquiri, tanquam fundamentum hujus habitudinis & proportionis. Quare exemplum quod adducit de bonitate physica, tenet quantum ad aliquid, non quantum ad omnia. Paritas in eo consistit, quod sicut ad hujusmodi bonitatem requiritur, quod res habeat omnes perfectiones & formas sibi debitas secundum exigentiam propriæ naturæ, & qualibet deficiente res ex ea parte redditur mala & imperfecta; ita ad bonitatem humanæ actionis opus est omnibus quæ recta ratio postulat, & per cujusvis eorum defectum, redditur mala & peccaminosa. Ratio autem discriminis est: quia in rebus absolutis, qualis est substantia, regula bonitatis non est aliquid extrinsecum, sed ipsum subiectum, & propterea tota bonitas sumitur ex convenientia ad illud, neque est aliud præter ipsas formas, quæ subiecto conveniunt: in actionibus verò, quarum totum esse est in ordine ad objectum, tota bonitas est respectiva; & propterea aliud est quod requiritur per modum termini, ut talis bonitas resultet, scilicet objectum conveniens, finis rectus, & circumstantiæ debite; & aliud ipsa bonitas, quæ ex illorum collectione & concurrentia in actu confurgit. Ex quo patet responsio ad confirmationem.

D Objicies secundò contra secundam conclusionem: Relatio conformitatis, in qua nos constituumus bonitatem moralem actus, sæpe est ad objectum non existens, ut cum quis delectatur de aliquo futuro, vel præterito: Ergo non est realis, sed rationis. Consequentia videtur manifesta: quia relatio realis exigit terminum realem & existentem, cum à termino specificetur.

Huic

16. Huic argumento patet solutio ex dictis disputatione præcedenti de moralitate in communi: licet enim relatio illa conformitatis, in qua bonitas moralis consistit, possit esse ad objectum non existens, & sic non sit relatio prædicamentalis & secundum esse, hoc tamen non tollit quod sit relatio transcendentalis vel secundum dici, cum ipsa non exposcat necessitatem terminum realem vel existentem, sed possit ad entia rationis, vel ad res non existentes terminari, ut patet in ordine transcendentali quem Logica dicit ad suum objectum, vel actus voluntatis ad dignitates & honores quos appetit, qui sunt mera entia rationis, aut denominationes extrinsecæ. Sicut ergo hoc argumentum Vazquezij non probat non dari actum realem circa objectum non existens, ita nec probat non dari moralitatem realem actus erga objectum non existens; cum illud ipsum objectum non existens, possit esse mensuratum & subordinatum regulis rationis, subindeque terminare & specificare actum morale.

17. Objicies tertio contra eandem conclusionem: Bonitas & malitia actuum humanorum pendet à libera hominum voluntate, aliquid disponente extrinsecè circa actus humanos: Ergo non est aliquid eis intrinsecum, sed solum denominatio extrinsecæ. Consequentia patet: quia sic disponendo voluntas non influit illis aliquid reale aut physicum, sicut nihil physicum imprimit momentis dispositio principis; eis dantis pretium, sed solum extrinsecam denominationem. Antecedens etiam constat, tum in actibus qui mali non sunt ex objecto secundum se, sed quia prohibitum est: tum etiam in multis actibus malis jure nature, qui non important repugnantiam ad rectam rationem, nisi supposita aliqua conditione dependente à libera hominum voluntate: v. g. furtum, cum sit acceptio rei alienæ invito domino, requirit duo quæ pendunt à voluntate libera, scilicet rem quæ accipitur, esse sub dominio alterius, & dominum esse invitum; adulterium requirit alterum eorum à quibus committitur, esse matrimonio alicui junctum, quod pendet ex libero consensu illius.

18. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: licet enim à positione vel mutatione legis pendeat actus in ratione boni vel mali moraliter, in quantum per eam immutatur objectum in esse moris, in ordine ad quod actus humanus habet suam moralem bonitatem vel malitiam; ex hoc tamen non sequitur bonitatem aut malitiam moralem in extrinsecæ denominatione consistere: quia, ut sæpe diximus, actus realis voluntatis, per veram & realem tendentiam potest ferri in objectum, ut subest alicui denominationi rationis, & prout ab illa in ratione mensurabilis dependet; sicut cum aliquis desiderat sibi dignitatem vel jurisdictionem, quæ est extrinsecæ denominatio.

19. Objicies ultimò contra ultimam conclusionem: Relationi nihil est contrarium, ut ex Aristotele in capite de relatione docent communiter Dialectici: Sed bonitati morali contrariatur malitia: Ergo bonitas moralis non consistit in relatione, sed in modo aliquo absoluto, actui humano superaddito.

Confirmatur: Bonitas moralis fundat in actibus humanis relationem conformitatis mensurabilis ad mensuram, quæ est prædicamentalis & tertij generis: Sed una relatio non potest esse

Tom. III.

A fundamentum alterius, alioquin daretur processus in infinitum, ut docetur in Logica: Ergo idem quod prius.

Respondeo hoc argumentum, ejusque confirmationem, solum probare quod bonitas moralis non potest in relatione prædicamentali consistere; hæc enim non habet contrarium, nec aliam relationem fundat: relatio verò transcendentalis, quæ entitativè est aliquid absolutum, potest contrarium habere, & relationem prædicamentalem fundare; sicut datur contrarietas inter actus & habitus, ac in ipsis fundantur relationes aliquæ secundum esse, in quibus tamen non consistit ipsa ratio propria actus vel habitus: unde bonitas moralis potest consistere, & de facto consistit in respectu transcendentali ad objectum, ut consonum regulis morum, qui est ratio fundandi relationem prædicamentalem conformitatis mensurabilis ad mensuram, & qui prius intelligitur in actu quàm talis relatio referret.

§. III.

Corollarium præcedentis doctrine.

EX dictis facile colligitur quid sit dicendum de malitia morali, quæ est altera species moralitatis, opposita bonitati morali: supposito enim quod sit forma positiva; non potest in alio consistere, quàm in habitudine transcendentali ad objectum, ut dissonum regulis morum; cum debeat in ratione generica moralitatis convenire cum bonitate, subindeque secundum gradum genericum importare habitudinem illam, in qua moralitas formalis consistit; in ratione verò specifica debeat constitui per habitudinem ad objectum, oppositam ei, quæ constituit bonitatem moralem: unde cum bonitas moralis importet habitudinem convenientiæ ad rationem, mediante objecto, malitia moralis debet in ratione specifica constitui per habitudinem disformitatis & disconvenientiæ ad rationem, seu per ordinem transcendentalem ad objectum ut disforme rectæ rationi. Dixi: *Supposito quod malitia sit forma positiva*: quia celebris est controversia circa constitutum peccati commissionis, an scilicet illud per aliquid positivum, vel privativum, aut per utrumque simul in ratione mali moralis constituitur? De quo fusè agemus in tractatu de peccatis, ubi hæc quæstio propriam sedem habet; licet ab aliquibus hæc pertractetur.

ARTICULVS II.

Utrum indifferentia sit aliqua species moralitatis, media inter bonitatem & malitiam?

AFFIRMANT Medina, Martinez, Joannes à S. Thoma, Ildefonsus Baptista, & alij ex nostris Thomistis: negant verò Curiel, Lorca, Corneio, & Salmanticenses, cum quibus

Dico, indifferentiam non esse aliquam speciem moralitatis, medianam inter bonitatem & malitiam; subindeque actum moralem adæquatè dividi in bonum & malum.

Probatur primò: Omnis species moralitatis debet esse positiva, seu per aliquid positivum constitui: Sed indifferentia, quam aliqui actus habent ex sua specie seu objecto, non consistit in aliquo positivo, sed in mera negatione bonitatis & malitiæ; cum non repugnantia ad eas

E 6